

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ-ЮРИСТІВ

Тези представляють методи інтерактивного вивчення іноземних мов як формування мовленнєвої компетенції студентів юридичної спеціальності. Тенденції розширення міжнародного співробітництва, зумовили появу нових вимог до майбутніх фахівців: досконало володіти правилами мовної поведінки під час комунікативного процесу.

Наголошується, що формування мовленнєвої компетенції студентів юридичних спеціальностей — це важливий процес, який включає розвиток навичок ефективного використання мови в різноманітних ситуаціях, пов'язаних з юридичною діяльністю. Інтерактивні методи навчання можуть значно покращити цей процес, сприяючи активній участі студентів у навчанні та допомагаючи їм краще засвоювати теоретичні й практичні аспекти юридичної професії.

Розглянуто особливості та специфіку застосування інтерактивних методів викладання іноземної мови у вищих навчальних закладах, а також доцільність використання інтерактивних методів, що дозволяють зробити заняття різноманітнішими, що дають можливість студентам виявити мовну самостійність, реалізувати комунікативні вміння та мовні навички.

Ключові слова: мовленнєва компетенція, інтерактивні методи навчання, комунікація, аргументація, дискусії, рольові ігри, кейс-метод, дебати, переговори.

Нова соціально-економічна ситуація у країні показала, що радикальне зміна системи освіти може бути досягнуто у межах використання традиційних методів навчання, реалізації актуальних завдань освіти необхідні сучасні підходи, форми, методи роботи, інноваційні технології. Одним із сучасних методів навчання є інтерактивний метод, який ми розглядаємо як найефективнішу і найсучаснішу форму розвитку комунікативної компетенції учнів (Редько, 2011). Інтерактивний (від англ. *inter* – взаємний і *act* – діяти) – передбачає взаємодію в процесі спільної діяльності, в режимі бесіди, діалогу з будь-ким. Інтерактивні методи спрямовані широке взаємодія учнів як з викладачем, а й друг з одним і домінування активності учнів у процесі навчання (Шевченко, 2005).

У сучасній педагогічній науці інтерактивним методам навчання приділяється велике значення внаслідок того, що шукані методи орієнтовані на активну спільну навчальну діяльність викладача та учнів, їхню взаємодію та спілкування; вони дозволяють створити такий освітній простір, у якому учень знаходить способи максимальної самореалізації. Інтерактивне навчання – це навчання, яке засноване насамперед на взаємодії. Для поняття «інтерактивне навчання» ключовим є взаємодія за схемами: викладач – учень, учень – учень. Інтерактивний метод у навчанні передбачає використання спеціальних форм пізнавальної діяльності, здатних забезпечити високу результативність та якість навчання (Антонюк, 2005).

Проте інтерактивне навчання — це діалогове навчання на заняттях, під час якого учень освоює досвід з урахуванням взаємодії з викладачем чи з іншим учнем, а й дидактична властивість засобів навчання, що розглядається як взаємодії людини і засоби навчання, що у режимі взаємодії людини та комп'ютера, який проник у сферу освіти та став універсальним засобом навчання.

До завдань інтерактивного методу навчання ми відносимо:

1. підвищення інтересу студентів до конкретної дисципліни, що вивчається;
2. наближення навчальних занять до повсякденного життя через формування навичок ефективної комунікації;
3. формування психологічної стресостійкості;
4. навчання навичкам урегулювання конфліктів.

Ми розглядаємо комунікативну компетенцію як здатність адекватно використовувати вербальні та невербальні засоби стосовно завдань спілкування, правильно тлумачити та будувати мовленнєвий твір відповідно до норм мови, практичний досвід та конкретну комунікативну ситуацію. Комунікативної компетенції залежить ефективність подальшої професійної діяльності учня. Розвиток комунікативної компетенції - це двосторонній процес формування готовності до передачі та засвоєння інформації за допомогою мови протягом життя на різних щаблях початкової, середньої та вищої освіти та шляхом організованої самоосвіти, що становить єдину систему розвитку.

До інтерактивних методів навчання ми відносимо такі: ігрові, дискусійні, творчі, проєктувальні, інформаційно-комп'ютерні. Ігрові методи навчання (рольові, ситуаційні, організаційно-діяльнісні, ділові) у розвитку комунікативної компетенції учнів є частиною навчального процесу; їх об'єднує єдиний зміст, сюжет, учасники. Ігровий метод використовується відповідно до основного змісту навчання, допомагає активізувати навчальний процес, засвоїти необхідні знання, вміння та використовувати їх у ситуації, наближеній до реального життя: рольові ігри «Підвищення на посаді», «Звільнення» та ін.; організаційно-діяльнісна гра, ділові ігри «Складання резюме», «Розробка правил поведінки студента» та ін.

Метод проєктування (захист дослідницьких проєктів, презентацій) – це метод, який передбачає процес формування комунікативної компетентності через самостійну пошуково-пізнавальну діяльність учнів для вирішення проблемного завдання, яке може мати як теоретичний, так і практичний характер. Учитель організовує творчу, самостійну роботу учнів, вказуючи, як правило, лише мету роботи (без вказівки, що і як робити). Проведення такої роботи (аналіз і систематизація інформації, пошук додаткових фактів, інформації, спроби експериментально отримати нові факти) породжує проблемні ситуації. Метод проєктування має найвищий рівень проблемної та пізнавальної самостійності учнів, є ефективним засобом формування комунікативної компетентності та розвитку їх творчої активності.

Дискусійні методи навчання (дебати, кейс-метод, евристична бесіда, аналіз ситуацій, лекція-прес-конференція, круглий стіл, лекція-діалог, диспут) сприяють розвитку партнерського спілкування та вміння працювати в групі, розвитку критичного мислення, толерантності та поважного ставлення співрозмовникам та його поглядам: дебати на теми «Хто може бути героєм нашого часу?», «Неповна сім'я: за і проти», евристична розмова на теми «Комунікативні якості мови», «Особистість оратора» та ін. Творчі методи навчання (мозковий штурм, виступ на суспільно значущу тему, презентація виробу) спрямовані на створення текстів — продуктів творчості, що відрізняються новизною, оригінальністю, є не лише суб'єктивними, а й об'єктивними ціннісними.

Перевага шуканого методу полягає у постійній мобілізації розумових сил учнів та їхньої зростаючої зацікавленості вчанням, наявності постійної взаємодії викладача з учнями та учнів між собою. Творчий метод навчання забезпечує спрямованість на розвиток інтелектуальних, професійних, поведінкових умінь та навичок, а також підвищує ступінь мотивації та емоційності сприйняття досліджуваного матеріалу, його переробки та засвоєння. Пропонуємо учням усний публічний виступ на суспільно значущу тему: «Мій навчальний заклад найкращий» та ін.

Інформаційно-комп'ютерний метод у розвитку комунікативної компетенції (віртуальний форум, віртуальна конференція, вебінар, дистанційне навчання, комп'ютерна взаємодія викладач-учень) – метод, що передбачає взаємодію викладача та учнів між собою на відстані і відображає всі притаманні навчальному процесу компоненти, методи роботи, організаційні форми та засоби навчання. У навчальному процесі потрібний метод реалізується специфічними засобами інтернет-технологій або іншими засобами, що передбачають інтерактивність. Дистанційне навчання може бути виділено як самостійна форма навчання, у цьому випадку інформаційні технології є провідним засобом, а «комп'ютер з відповідним програмним забезпеченням є універсальним засобом, який більшою чи меншою мірою виконує всі апаратні функції, а також найважливішу функцію створення, зберігання та застосування навчальних засобів. матеріалів для вирішення освітніх завдань, організації самостійної роботи, оцінки освітніх результатів та контролю ступеня освоєння дисциплін федерального державного освітнього стандарту». Сучасна техніка надає можливість викладачеві учню активно використовувати інформаційно-комп'ютерний метод на вирішення будь-яких навчальних завдань, зокрема й у розвитку комунікативної компетенції.

Таким чином, інтерактивні методи навчання сприяють вирішенню одночасно кількох завдань у розвитку комунікативної компетенції: допомагають встановленню емоційних контактів між учнями, привчають до роботи в команді, розвивають уміння формулювати свою позицію та відстоювати свою думку, прислухатися до думки інших учнів, бути толерантним, використовувати мовний етикет на вирішення комунікативних завдань тощо. З допомогою активного використання у процесі інтерактивних методів навчання можливе досягнення ефективних результатів у розвитку комунікативної компетенції учнів, необхідні життя у суспільстві.

Самостійна творча активність студента на заняттях задається системою засобів та методів дидактичного управління та контролю. Однак викладач повинен визначити ті форми активізації, в яких він може працювати відповідно до власного досвіду, знань і уявлень про результативність використовуваних підходів. З викладачами має реалізуватися у всіх формах робота з аудиторією. Зворотний зв'язок є засобом отримання у тому, якою мірою досягається поставлена мета навчання; під час її реалізації коригуються вихідні знання, розуміння алгоритмів поставлених завдань, зменшується необхідність «переучування». Стимулювання навчання передбачає наявність системи проміжного заохочення за активну та продуктивну участь у процесі навчання як посилюючу мотивацію до навчання (наприклад, облік активності участі в роботі, заохочення за вдалі ідеї).

Основна мета навчання іноземної мови вбачається у розвитку у студентів здібностей використовувати іноземну мову як інструмент у діалозі культур сучасного світу, формуванні в них умінь та навичок іншомовного спілкування для досягнення високого рівня мовної компетенції у своїй галузі (Гонтарюк, 2005). Тому важлива роль сьогодні належить інтерактивним методам та технологіям навчання, які розвивають у студентів критичне мислення, збагачують уяву, удосконалюють культуру спілкування та соціальну поведінку,

а також формують уміння приймати колективні та індивідуальні рішення, що створює передумови для ефективного покращення навчального процесу у вищих навчальних закладах. Як свідчать наукові дослідження, інтерактивними прийнято називати засоби, що забезпечують безперервну діалогічну взаємодію суб'єктів освітнього процесу (Коваленко, 2008). Інтерактивна діяльність ґрунтується на активній комунікації учасників освітнього процесу.

Оскільки інтерактивний метод має на увазі, що студент, що навчається, є не тільки спостерігачем або слухачем, але й активним учасником творчого процесу навчання, то надзвичайного значення набуває майстерність викладача, коли він уособлює в собі не тільки педагога-носія певної інформації, а й вченого-дослідника, для якого важливо не лише давати відповіді на запитання, а й ставити самі питання та спонукати студентів до самостійного пошуку відповідей. Базовим принципом інтерактивного методу є принцип колективної взаємодії, за яким досягнення студентами комунікативних цілей відбувається через соціально-інтерактивну діяльність: дискусії, обговорення, діалоги, рольові ігри, імітації, імпровізації, дебати. Така діяльність відповідає особистісно орієнтованому підходу до навчання, а також забезпечує позитивний вплив колективу на особу кожного студента, формує сприятливі взаємини у навчальній групі. Інтерактивне навчання змінює звичні форми надання навчального матеріалу на діалогічні, що ґрунтуються на взаємодії та взаєморозумінні.

Інтерактивне навчання на заняттях іноземної мови орієнтоване на:

- розвиток належного мислення, певної самостійності думок,
- висловлювання своєї власної думки, вироблення творчих відносин,
- сприйняття іншомовного носія, розвиток правильної мови, самостійне
- осмислення матеріалу, чітке та правильне мовлення;
- розвиток здатності до навіювання думок та зразків поведінки,
- відстоювання власної думки, створення ситуації дискусії, зіткнення думок;

Вирішення певної проблемної ситуації в умовах інтерактивних технологій активно стимулює діяльність мислення, спрямовану на подолання протиріч, непорозуміннь.

Інтерактивне навчання сприяє самопізнанню особистості та на цій основі взаєморозумінню викладача та студента та розумінню студентами вимог та критичних зауважень викладача. Інтерактивне навчання також веде до розвитку професійних та особистісних якостей студентів, у тому числі: зростання активності, критичного мислення, розвитку здібностей до аргументації своєї думки, посилення відповідальності за ухвалення рішення, формування здатності до співпраці та командної роботи, розвитку здатності до подальшої самоосвіти; є всіх тих якостей, які повинен мати сучасний фахівець. Перш ніж вибирати методи навчання, викладач іноземної мови повинен керуватися тими певними завданнями освітнього процесу, результати вирішення яких відповідають вимогам формування конкретних практичних навичок студентів. Практичні завдання, побудовані на основі інтерактивних технологій, дають можливість ефективно вивчати навчальний матеріал. Таким чином, створюються умови для вивчення іноземної мови на якісно новому та високому рівні та для використання цих сформованих навичок на практиці.

References

1. Antoniuk N. (2005) Vykorystannia komp'yuternykh prohram u protsesi navchannia inozemnoi movy [Usage of computer programs in the process foreign languages learning]. Anhliiska mova i literatura. No. 19-21 (101 - 103). 7-8 pp. [in Ukrainian]
2. Bychkivska T. Vykorystannia interaktyvnykh metodiv navchannia u protsesi formuvannia komunikativnoyi kompetentnosti uchni na urokakh anhliys'koyi movy [The use of interactive teaching methods in the process of forming communicative competence of students in English lessons]. Naukovyy Bloh. Rezhym dostupu: <https://naub.ua.edu.ua/2024/>. [in Ukrainian]
3. Demydova A. (2023) Interaktyvni metody yak zasib formuvannia komunikativnykh navichok u studentiv yurydychnykh spetsialnostei [Interactive methods as a means of forming communication skills in law students]. Pedagogika vyshchoi shkoly: dosvid i tendentsii rozvytku. Materialy VII Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii. Zaporizhzhia: Zaporizkyi natsionalnyi universytet. 128 pp. [in Ukrainian]
4. Kovalenko O. (2008) Formuvannia kompetentsiinoho pidkhodu do vyvchennia inozemnykh mov [Formation of a competent approach to learning foreign languages]. English No. 27-28 (411-412). 5-9 pp. [in Ukrainian]

DOI 10.34132/mspc2025.01.09.06

Iryna Dymova

FORMATION OF SPEECH COMPETENCE OF STUDENTS OF LEGAL SPECIALTY USING INTERACTIVE METHODS

Methods of interactive foreign language learning as a form of speech competence of students of law specialty. Trends in the expansion of international cooperation, and accordingly intercultural communication, have led to the emergence of new requirements for future specialists: to be active participants in foreign-language professional communication, to perfectly master the rules of speech behavior during the communicative process. Thus, scientists

and teachers of higher education face the problem of ensuring the highest possible level of formation of speech competence.

Formation of speech competence of students of law specialties is an important process that includes the development of skills for effective use of language in various situations related to legal activities. Interactive teaching methods can significantly improve this process, promoting active participation of students in learning and helping them better master the theoretical and practical aspects of the legal profession.

The task of the teacher in this process is to use in his pedagogical practice the widest possible range of different methods and teaching aids that activate the educational and cognitive activity of students in the process of learning a foreign language; to stimulate interest in the subject and the material being taught. The use of methods and aids will depend on many factors.

Keywords: *speech competence, interactive teaching methods, communication, argumentation, discussions, role-playing games, case method, debates, negotiations.*

Відомості про автора / Information about Author

Ірина Димова, старший викладач кафедри іноземних мов, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: irina.dimova.scientist@gmail.com, orcid id: 0000-0003-1687-2658.

Iryna Dymova, senior Lecturer, Department of Foreign Languages, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: irina.dimova.scientist@gmail.com, orcid id: 0000-0003-1687-2658.

© І. Димова
22.05.2025.

Стаття отримана редакцією